

AD
**ACTVM
ORATORIVM**

QVO
**QVATVOR CIVES
GYMNASIO NOSTRO**

D. XXV. APR. MDCCXXXVIII.

ULTIMVM DICENT VALE

**OMNES MAECENATES PATRONOS ET
FAVTORES**

**EA QVA DECET PIETATE ET OBSERVANTIA
INVITAT**

**GEORGIVS ERNESTVS WALCHIVS
RECTOR.**

SCHLEVSVNGAE, TYPIS FLEISCHERIANIS.

oculos ponerent, cuiam Deo haec ara consecrata, et quisnam per *Θεω' αγιασθη* intelligendus sit. Eruditos hac in materia in diuersas abuisse partes, quilibet sibi facile persuadere potest. Superfedeo, varias eorum opiniones proferre, quia celeberrimus *Io. Andr. Bosius* hoc labore me eximit, quippe qui in *diff. de ara ignoti Dei*, quae eius *introductioni in notitiam scriptorum ecclesiasticorum p. 516.* adnexa est, multas, easque potiores eruditorum hac de re sententias recenset, et de singulis suum fert iudicium. Vnicam addere licebit, quam non in theologia solum, sed et vniuersa fere eruditione verisimilissimus *Gottfr. Olearius* in *diff. de gestis Pauli in urbe Atheniensium Lips. 1706.* proposuit. Hic per Deum ignotum intelligit celebratissimam Deam Iliadem, quam Aegyptii prae reliquis diuino sunt prosequuti cultu. De hac Dea constat, quod inuolura et obrecta facie picta et efformata fuerit, ita, vt nemini illam, quoad faciem nosse, licuerit, et hac ratione cuiuslibet Dea ignota fuerit. Huic Deae, teste *Plutarcho de Iside et Osiride p. 354.* statua erigebatur, cui haec verba inscripta erant: *εγω εμι παν το γρηγορον, και ον, και εσσειμενον, και τον εμην πεπλον υδεις πο θεος απικανησεν. Ego sum omne, quod fuit, quod est, et futurum est, septuagque meum nemo unquam mortalium rexit.* Quia itaque Iliadis caput fastiis c. peplo semper velatum, in mystica vero gentilium theologia per peplum ipsum coelum significatum fuerit, exinde doctissimus *Olearius* conligit, sub hac Iside verum Deum latere, de quo *Io. I. 18.* dicitur: *Θεου υδεις εωρακι ποποτε Deum nemo unquam vidit.* Notatu omnino dignum est, non Athenienses solum, sed et multos alios gentiles Deos ignotos coluisse, id quod variis testimoniis corroborarunt *Bosius l.c. p. 540.* et *Ramirez in Pentecostarchop. p. 107.* Qua occasione vero Deo ignoto Athenis ara exstructa fuerit, eruditi in diuersas abeunt sententias, quas in praesenti in medium proferre, breuitas chartae prohibet. Illa sententia multorum eruditorum assensum adepta est, qua adseritur, quod eclipsis illa, quae tempore mortis Iesu accidit, huic arae condendae occasionem praebuerit. Referunt enim, auctore *Suida*, voce: *Διονυσιος*, quod *Apollophanes Sophista* *Dionysio Areopagitae*, quae- renti causam huius eclipses insolitae et ordinem naturae transredientis, respondit: *η το θεον παρρη, η το παρροντι συμπαρρη. Αγνωτος παρρη θεος, δι το παρερρη, ται και εσααλονται, aut Deus patitur, aut patientis vicem dolet. Ignotus Deus patitur, per quem hoc vniuersum obscuratum et vi agitatum est.* Sed haec sententia nullius scriptoris coaeui testimonio nititur, cum tamen vix quidam sibi persuadebit, scriptores christianos hoc magni momenti factum, si veritatem responderet, silentio fuisse praeterituros. Er quod maximum, *Suidas* quidem haec verba profert, nullam vero mentionem de ara, eorum causa exstructa, facit. Nimiam Atheniensium *δεισδαμονιαν* siue superstitionem ansam huic ara condendae sup- pedirasse, plane mihi habeo persuasum. Quem enim fugit, Athenienses stolidi superstitione captos, tantam Deorum Dearumque multitudinem diuino prosequutos esse cultu, in eorumque honorem templa et aras exstruxisse, quas vix numerare possumus? Non Deos solum, a quibus salurem et commodum quoddam sibi promittere, sed et virtutes, immo eas res, quae ipsis damno et exitio esse poterant, colebant, iisque aras condebant. Etsi Athenienses tot templa arasque Diis sacrauerant, in metu tamen versabantur, ne quem Deum praeterissent, qui hunc contremum suo tempore vlcisci posset: vt itaque hoc metu animos suos liberarent, aram ignoto Deo consecrarunt, id est, illi Deo, cuius numini nullam constituisent aram, quia ipsius nomen et conditio ipsos laesisset. Quo vero in cultum deorum propensissimi Athenienses eo certiores esse possent, se omnibus Diis, etsi ipsis ignoti essent, debitum honorem praestitisset, etiam Diis ignotis aram posuerunt, cuius inscriptionem ex *Hieronymo*, *Philippide* et *Oecumenio* nobis exhibet *Reinesius in thesauro Inscript. p. 1.* *Θεοι δευρας, και Ευρωπης, και Λιβυας θεοι αγνωστοι και ξενοι. Diis Asiae, et Europae et Libyae Diis ignotis et peregrinis.* Hanc vero aram non vnam eandemque fuisse cum illa, quam Paulus oculis suis perlustrauit, perspicue exinde cognoscere possumus, quia haec Deo ignoto, in singulari, illa vero Diis ignotis, in plurali consecrata fuit. Quod Paulus vero de ara ignoti Dei, non vero de ara ignotorum Deorum mentionem faciat, ideo factum esse credo, quia illa ipsius scopo, Athenien-

ses

AKT C 12 32

X 294 5056

vd 18

ses in doctrina de vero Deo erudiendi, accommodatior fuit. Athenienses vero aliquam notitiam de vero Deo habuisse, non est, quod dubitemus, quia illam non solum ex ore Socratis, Platonis, aliorumque philosophorum, sed et ex libris Sibyllinis hauserant. Illum vero publice profiteri et in illius honorem publica sacra celebrare, dubitabant, metuentes, ne ipsi eadem, quae Socrates, fata subire necesse haberent. Interim nemo negabit, multos Atheniensium de vanitate et falsitate ipsorum religionis, aut, ut verius dicam, superstitionis, mente sua conuictos, vnum eumque verum Deum credidisse, qua in fide ab apostolo Paulo confirmati fuerunt. Hoc vnicum adhuc addam, Romanos in venerandis Diis ignotis Athenienses imitatos fuisse. Admodum enim vero simile est, Romanos in extruendo celeberrimo templo, quod Pantheon vocarunt, eundem scopum habuisse, quem Athenienses in condendis aris ignotorum Deorum habuerunt. Pantheon, siue templum omnium Deorum, ab Agrippa conditum, a Bonifacio IV. Pont. Rom. honori omnium Martyrum, quin imo successu temporis, honori omnium Sanctorum sacratum esse, constat inter omnes.

Verto me nunc ad id, cuius gratia hae litterae a me exarantur. Ex iis Gymnasii nostri ciuibus, qui studia academica adgredi, secum constituerunt, quatuor crastino die prodibunt, et, ut ipsorum discessus legibus nostris respondeat, publice Gymnasio nostro vltimum dicent vale. Est omnino, cur hi Iuvenes bona pace dimittantur, ipsisque debita laus impertiatur, non solum, quia omnem ingrati animi notam discedentes euirare student, sed et, quia hucusque officii proborum probatorumque discipulorum fungi, omni cura studioque allaborarunt. Publice testor, illos nulli labori et operae pepercisse, vera eruditione animos suos quo imbuerent, seque, studia academica exporato successu tractandi, capaces redderent. Orium prauasque voluptates, verae eruditioni inimicas, cane et angue peius fugiendo, ea in studiis philologicis philosophicisque iecerunt fundamenta, quibus altiora studia rite possunt superstrui. Mores suos ad regulas decori, honesti atque iusti componere, nunquam non studuerunt, quo gratiam Dei hominumque fauorem sibi conciliarent, seque omnibus patronis fautoribusque commendarent. Vt autem non gratum solum beneficiorumque memorem testentur animum, sed et specimen profectuum suorum ob oculos ponant, crastino die hora VIII. audita, publice orationem, suo marte stilo romano elaboratas, gratiarumque actionem vario idioma te oratione ligata conceptam, recitabunt. Prohibunt itaque

IO. MARTINVS MULLERVS, *Grossen Gottera-Thuringus, de agapis prescorum Christianorum loquuturus.*

CHRISTIANVS LVDOVICVS HERMANN, *Schleising, pluribus euince te conaturus, quod religio optimum sit fulcrum, quo res publica fulcitur.*

IO. PHILIPPVS PERSCH, *Schleusing, ob oculos posituram renouatam ICtorum memoriam, quorum opera Deus in pargenda pace Westphalica usus est. Et*

IO. LVDOVICVS GOTTFR. TETSCHNER, *Ober-Ellensis, merita Imper. Feydinandi III. in imperium Germanicum praedicaturus.*

Vos, Iuuenes iuauissimi, votis ex intimo cordis adfectu depromtis merito prosequor, ut Deus auctor et director sit studiorum vestrorum, illisque ita bene ex alto dicat, ut in ipsius honorem, familiarum vestrarum splendorem, rei publicae salutem et proceptorum vestrorum gaudium vergant. Consortium malorum cane et angue peius fugite, verae studete pietati, temporis irreparabilis habere rationem, scopi vobis propoliti semper eodem memores, omnibus et singulis praestate officia necessitatis et humanitatis, nullius otium, omnium potius fauorem vobis conciliate, neminem laedite et exhibete Deo, quod Dei, et proximo, quod proximi est.

Vos vero, **MAECENATES, PATRONI ET FAVTORES**, ea, qua decet pietate et obseruantia obscuro obtestorque, crastino die, positis Veris negotiis, in superiore Gymnasii nostri auditorio frequentes adesse, et Iuuenes grato se et beneuole audire, ne dedignemini. Schleusingae d.

24. April. MDCCXXXVIII.

no

AD
**ACTVM
ORATORIVM**

QVO
**QVATVOR CIVES
GYMNASIO NOSTRO**

D. XXV. APR. MDCCXXXVIII.

ULTIMVM DICENT VALE

**OMNES MAECENATES PATRONOS ET
FAVTORES**

**EA QVA DECET PIETATE ET OBSERVANTIA
INVITAT**

**GEORGIVS ERNESTVS WALCHIVS
RECTOR.**

SCHLEVSYNGAE, TYPIS FLEISCHERIANIS.

